

Masarykova Univerzita Brno
Fakulta sociálních studií
Katedra environmentálních studií

Charakteristika a hodnotenie krajiny katastra mesta
Strážske
Seminárna práca

Jana Lecáková (UČO 177277)
jankalecakova@gmail.com
FSS-HEN
2008-2009

1 Úvod

Životné prostredie je všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov, vrátane človeka, a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Medzi hlavné zložky životného prostredia zaradujeme litosféru, hydrosféru, atmosféru, pedosféru a biosféru. Jednotlivé zložky životného prostredia sú vo vzájomnej interakcii a ich kvalita je preto premenlivá a špecifická pre rôzne územia. Krajina je ľubovoľne veľký výsek geosféry, hmotný, priestorovo-časový systém prírodných a socioekonomických prvkov na zemskom povrchu, v ktorom sa uskutočňujú fyzikálne, chemické, biologické a spoločenské procesy. Krajina ako životné prostredie má nenahraditeľný význam a každý živý organizmus, vrátane človeka, má právo na kvalitné životné prostredie a tým aj na krajinu ako celok [5].

2 Základné údaje o území a postup prieskumných prác

Mesto Strážske sa nachádza na východnom Slovensku. Podstatná časť katastra patrí do severnej časti Východoslovenskej pahorkatiny, pričom na severovýchode zasahuje do katastra Krivošľanské pohorie, ktoré je súčasťou Vihorlatských vrchov. Vihorlatské vrchy tvoria taktiež celú severnú hranicu katastra. Východná, južná a západná hranica nie je bližšie ohraničená žiadnym geomorfologickým celkom, pretože celé územie okolo týchto hraníc tvorí Východoslovenská pahorkatina. Katastrom preteká rieka Laborec, ktorá na jeho území tvorí prirodzenú hranicu medzi Východoslovenskou pahorkatinou a pohorím Vihorlat. Najvyšší bod katastra mesta tvorí vrch Krivošľianka - 549 m n.m. a najnižší bod sa nachádza v juhozápadnej časti katastra s nadmorskou výškou 131 m n.m [4].

Z administratívneho hľadiska mesto Strážske patrí do severnej časti Košického kraja, pričom severnú a západnú hranicu katastra tvorí hranica Prešovského kraja. Mesto je začlenené do okresu Michalovce. Počtom obyvateľov 4 542 (31.12.2007) je mesto Strážske tretie najväčšie v okrese. Rozlohou 24,773 km² je piatym najväčším sídlom v okrese [8].

Geografické vymedzenie- súradnice stredu mesta: 21° 50' 16" v.z.d.

48° 52' 22" s.z.š.

Pri vypracovaní seminárnej práce sme využívali jednak dostupné literárne zdroje, ale mnoho informácií sme získali aj terénnym výskumom v katastrálnom území mesta Strážske. Literatúru, týkajúcu sa danej problematiky, sme našli v okresnej knižnici v Michalovciach, v univerzitnej knižnici Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, v mestskej knižnici v Strážskom a na rôznych internetových portáloch. Po dôkladnom preštudovaní materiálov sme pristúpili k ich postupnému spracovaniu. Vychádzali sme z osnovy, od ktorej sa odvíjalo jednotlivé spracovanie každej kapitoly.

V práci sme použili metódu vysvetľujúceho opisu, historicko-opisnú metódu a porovnávaciu metódu pri komparácii súčasnosti s minulými rokmi a pri potrebe poukázania na vývoj územia. Štatistická metóda nám pomohla pri spracovaní a exaktnom popise konkrétnych údajov, získaných v teréne. Systémovú analýzu sme využili pri štúdiu danej problematiky ako komplexného celku a pri poznávaní jednotlivých väzieb a vzťahov záujmového územia s okolím. Kartografická metóda je uplatnená pri tvorbe jednotlivých máp záujmového územia.

Terénny prieskum územia bol zameraný na analýzu typov biotopov a charakteristiku ekologicky významných segmentov krajiny, pričom sme sa zamerali na najvýznamnejšie biotopy v území.

3 Charakteristika širších územných vzťahov

3.1 Prírodné pomery územia

Geológia

Kataster územia mesta Strážske môžeme začleniť do troch hlavných geologických oblastí. Do severovýchodnej časti katastra zasahujú jadrové pohoria podoblast'ou Humenské vrchy. Severozápadnú časť katastra tvorí oblasť vnútrokarpatského paleogénu. Táto oblasť zasahuje na územie katastra podoblast'ou spišsko-šarišského paleogénu a jednotkou tretieho rádu chmeľovsko-beňatinským paleogénom. Celú centrálnu časť spolu s východnou a západnou časťou tvorí oblasť vnútrohorských panví a kotlín s podoblast'ou východoslovenská panva a jednotkou tretieho rádu-trebišovská panva. Geologická stavba, v katastri mesta Strážske, prebiehala v troch geologických obdobiach- kvartér, terciér, mezoikum. Kvartér je na území katastra zastúpený vývojovým obdobím holocén a pleistocén a terciér je zastúpený vývojovým obdobím neogén a paleogén. Geologická stavba vzniknutá vo vývojovo najstaršom geologickom období, mezoiku, tvorí severovýchodnú časť katastra a malou časťou zasahuje aj do severozápadnej časti katastra. [2]

Reliéf

Na územie Slovenska zasahuje viacero geomorfologických jednotiek. Všetky povrchové celky na území Slovenska spadajú pod Alpsko- himalájsku sústavu. Tá sa ďalej delí na dve podsústavy, Karpaty a Panónsku panvu. Obidve tieto podsústavy zasahujú aj na územie katastra mesta Strážske. Z hľadiska tohto geomorfologického členenia zasahuje na územie katastra provincia Východných Karpát so subprovinciou Vnútorne Východné Karpaty, ktoré na území Slovenska tvorí iba Vihorlatsko- Gutinská oblasť. Z tejto oblasti zasahuje na územie katastra povrchový celok Vihorlat svojou časťou Humenské vrchy a obvodom Krivoštica. Oblasť Východoslovenskej nížiny zasahuje povrchovým celkom Východoslovenská pahorkatina a podcelkami Laborecká niva, Pozdišovský chrbát a Podvihorlatská pahorkatina.

Reliéf na území katastra mesta je do značnej miery výrazne členitý. Je to spôsobené najmä tým, že sa kataster rozprestiera sčasti na rovine a z časti na vrchovine. Rovinná časť, ktorá tvorí prevažnú časť katastra, je nerozčlenená. Tvorí celú západnú a centrálnu časť katastra. Na druhej strane sa tu nachádza veľmi silne členená vrchovina, ktorá tvorí vrchovinový reliéf. Prirodzenou hranicou medzi týmito dvoma typmi reliéfu je rieka Laborec. Sklon svahu je tiež veľmi rozličný. Najnižší sklon svahu je pri rieke, kde dosahuje od 1,1° do 2,5°. Najvyšší je na svahoch Krivoštianky, kde dosahuje hodnoty od 12,1° do 21,0°. Expozícia svahov je prevažne juhozápadná a západná. Nadmorská výška stredu mesta je 134 m n. m., pričom najnižšia nadmorská výška je 131 m n. m. v mestskej časti Pláne a najvyššiu nadmorskú výšku má vrch Krivoštianka 549 m n. m. [7].

Klíma

Podľa Lapin a i. (in: Atlas krajiny SR, 2002) môžeme v meste Strážske vyčleniť teplú oblasť a mierne teplú oblasť. Teplú oblasť charakterizuje v priemere 50 a viac letných dní za rok s denným maximom teploty vzduchu 25 °C a viac. V meste je prezentovaná jedným so siedmich okrskov teplej oblasti – teplý mierne vlhký s chladnou zimou. Mierne teplú oblasť charakterizuje priemerne menej ako 50 letných dní za rok s denným maximom teploty vzduchu 25 °C a viac s júlovými priemermi teplôt vzduchu 16 °C a viac. V katastri je prezentovaná jedným so siedmich okrskov mierne teplej oblasti – mierne teplý, mierne vlhký, pahorkatinový až vrchovinový.

Rozhodujúci vplyv na veterné pomery v Strážskom má orientácia Brekovskej brány a usporiadanie okolitých pohorí, hlavne severojužný smer hrebeňov Slanských vrchov a zníženiiny medzi Slanskými vrchmi a Vihorlatskými vrchmi. Prúdenie má tak na väčšine územia severojužnú orientáciu, pričom severný smer prevláda po celý rok. V priestore Brekovskej brány je orograficky zosilnená rýchlosť prúdenia vzduchu. Priemerná rýchlosť vetra je 3-4 m.s⁻¹.

Hydrologia

Hydrologicky spadá územie mesta Strážske do povodia rieky Laborec, ktorá mestom preteká v smere sever - juh s jediným prítokom a to Strážsky potok, ktorý slúži aj ako odpadový kanál pre vypúšťanie odpadových vôd z priemyselného podniku Chemko Strážske a z čističky odpadových vôd mesta. Kvalita vody v Laborci je sledovaná v 8-mich kontrolovaných profiloch. Výsledky meraní ohodnotili kvalitu jej vody ako nevyhovujúcu, vzhľadom na prítomnosť nepovolených chemických zlúčenín, ťažkých kovov a tiež ortuti. Rieka Laborec patrí do vrchovinnno-nížinnej oblasti s dažďovo-snehovým typom odtokového režimu. Maximálne prietoky dosahuje začiatkom jari, minimálne prietoky sa vyskytujú v auguste a septembri.

Z hľadiska hydrogeologickej rajonizácie patrí Strážske do rajónu Q-108 kvartér Laborca od Strážskeho po Stretavu. Podzemné vody majú pôvod prevažne vo vode zrážkovej. Kvalita podzemných vôd je podmienená redukčným prostredím a tiež negatívnym vplyvom antropogénneho znečistenia v tejto oblasti. Výskyt minerálnych vôd nebol na území katastra zistený [9].

Pedológia

Pôdne typy

Fluvizeme sa nachádzajú v nivách riek, ich vývoj je opakovane narušovaný záplavami a pôdny profil sa tým často obohacuje o novú vrstvu kalových sedimentov. V katastri tvorí fluvizem centrálnu časť katastra a ohraničuje rieku Laborec.

Kambizeme sú najrozšírenejším pôdnym typom na Slovensku. Nachádzajú sa na vrchovinách i v pohoriach. V katastri sa kambizem nachádza na severovýchode územia a v celej západnej časti katastra, na prevažne zmiešaných lesoch.

Pseudogleje vznikajú na zamokrených plochách, najmä znížených, ktoré pre ťažkú nepriepustnú spodinu nemajú riadny odtok vody. V katastri sú lokalizované v západocentrálnej časti medzi luvizemami a fluvizemami.

Luvizeme sú vyvinuté na nekarbonátových pôdotvorných substrátoch, v oblasti styku nížin s pahorkatinami až vrchovinami (terasy, úpätia svahov, kotliny), v klimatických podmienkach o niečo chladnejších a vlhších. V katastri sa nachádzajú v západnej časti medzi fluvizemami a kambizemami.

Rendziny sú obyčajne plytké a štrkovité pôdy a na Slovensku sú rozšírené v horských oblastiach. Rendzina je pôda vyvinutá prevažne v členitom reliéfe na zvetralinách pevných a spevnených karbonátových hornín, ako sú vápence, dolomity, sádrovce. V katastri sú lokalizované v severovýchodnej časti a severnej časti [12].

Pôdne druhy

V meste Strážske sa nachádzajú stredne ťažké pôdy a ťažké pôdy. *Stredne ťažké pôdy* tvoria takmer celé územie katastra. Sú tvorené hlinitou pôdou. V rámci horského územia tvorí tento pôdny druh najväčšie plochy v našich sopečných pohoriach a aj v pohorí Vihorlat.. *Ťažké pôdy* tvoria iba malé časti katastra. Nachádzajú sa útržkovito na východe katastra a na juhu katastra. Tvorí ich ílovito-hlinité pôdy, ktoré sa viažu prevažne na zrnitostne ťažšie riečne uloženiny a na sprašové hliny [12].

Fytogeografické pomery

Z hľadiska fytogeograficko-vegetačného členenia môžeme kataster mesta Strážske začleniť do dvoch zón, bukovej zóny a dubovej zóny. Bukovú zónu na území katastra predstavuje horská podzóna, sopečná oblasť, okres vihorlatské vrchy a humenský podokres. Dubovú zónu predstavuje nížinná podzóna, pahorkatinná oblasť a okresy pozdišovský chrbát, niva Laborca a podvihorlatský okres (tab. č. 1).

Tab. č.1: Fytogeograficko-vegetačného členenie katastra mesta Strážske

zóna	podzóna	oblasť	okres	podokres
Buková	horská	sopečná	Vihorlatské vrchy	humenský
Dubová	nížinná	pahorkatinná	Pozdišovský chrbát niva Laborca podvihorlatský	X

Zdroj: Atlas krajiny SR, 2002

Zoogeografické pomery

Z hľadiska zoogeografického členenia môžeme kataster mesta Strážske podľa terestrického biocyklu zaradiť do provincie stepí, ktorú predstavuje panónsky úsek, a provincie listnatých lesov, ktorú predstavuje podkarpatský úsek. Podľa limnického biocyklu sa kataster zaraďuje do pontokaspickej provincie, pod ktorú patrí aj potiský okres. Potiský okres tvorí na území katastra latorická časť (tab. č. 2).

Tab. č. 2: Zoogeografické začlenenie katastra mesta Strážske podľa terestrického a limnického biocyklu

Terestrický biocyklus		Limnický biocyklus
Provincia stepí	Provincia listnatých lesov	Pontokaspická provincia
panónsky úsek	podkarpatský úsek	potiský les
X	X	latorická časť

Zdroj: Atlas krajiny SR, 2002

3.2 Socioekonomické pomery územia

Koncom prvej polovice 11. storočia sa na územie Strážskeho presunuli maďarskí strážcovia, ktorí založili v miestach dnešného centra mesta vojensko-strážnu osadu. Mesto po nich zdedilo pomenovanie. Prvá písomná zmienka o Strážskom sa nachádza v listine z roku 1337. Mestská časť Krivošľany sa spomína ako samostatná obec v roku 1418 ale už od 14. storočia sa tu nachádzali vinohrady. V roku 1871 prešiel cez Strážske prvý vlak a od roku 1890 sa spustila do prevádzky rafinéria nafty. V druhej polovici 20. storočia sa poľnohospodárska dedina zmenila na moderné priemyselné mesto, so vznikom a rozvojom mohutného chemického kombinátu Chemko Strážske, ktorý bol vybudovaný v rokoch 1952-56. Aj napriek skutočnosti, že Strážske bolo pôvodne poľnohospodárskou dedinou, v súčasnosti nepredstavuje poľnohospodárska výroba takú podstatnú súčasť výrobnjej sféry v meste ako v minulosti. V meste Strážske tvorí dôležitú súčasť výrobnjej

sféry priemyselnej výroby. Dominantné postavenie má chemický priemysel, reprezentovaný spoločnosťou Chemko Strážske a.s. a takisto aj drevospracujúci priemysel. [8]

4. Prehľad a stručná charakteristika typov biotopov

Katastrálne územie Strážske patrí do obvodu pravej panónskej xerothermnej flóry (*Eupannonicum*) a do podoblasti Východoslovenskej nížiny. Z prirodzenej potenciálnej vegetácie sa zachovali v katastri mesta **vŕbovo topoľové lesy** tzv. mäkké lužné lesy (***Alno-Padion***), ktoré sa nachádzajú v tesnej blízkosti toku rieky Laborec, najmä v jeho severnej časti. Tento biotop zahŕňa prirodzené lesy, vyskytujúce sa bezprostredne pri tokoch od nížin až po horské prameniská. Pre biotop sú charakteristické pravidelné záplavy povrchovou vodou alebo zamokrenie podzemnou vodou. Typické druhové zloženie tvoria chrastnica trst'ovníkovitá (*Phalaroides arundinacea*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), jelša sivá (*Alnus incana*), topoľ biely (*Populus alba*), vŕba biela (*Salix alba*) [6].

Pozdĺž celého toku rieky môžeme pozorovať na pravom brehu aj **tvrdý lužný les jaseňovo - brestovo – dubový** (***Ulmenion minoris***). Nachádza sa na vyšších a relatívne suchších stanovištiach údolných nív so zriedkavejšími povrchovými záplavami. Krovinné poschodie je dobre vyvinuté a druhovo bohaté. V bylinnej vrstve sú prítomné druhy s vysokými nárokmi na obsah dusíka v pôde, druhy znášajúce striedavé zamokrenie až vlhkomilné druhy. Typické druhové zloženie tvoria bleduľa jarná (*Leucojum vernalis*), brest hrabolitý (*Ulmus minor*), cesnak medvedí (*Allium ursinum*), dub letný (*Quercus robur*), chmeľ obyčajný (*Humulus lupulus*). [6]

Ďalšou zachovanou vegetáciou sú **dubovo-hrabové lesy karpatské** (***Carici pilosae-Carpinenion***), ktoré tvoria celú západnú časť katastra a sú lokalizované aj v severovýchodnej časti katastra v blízkosti vrchu Krivoštica. Ide o lesy v nížinách a pahorkatinách, na náplavových terasách, pokrytých sprašovými hlinami a v širších dnách kotlín. Pôdy sú hlbšie a dobre zásobené živinami splavenými z vyšších polôh. Pre nenarušené porasty je typické dobre vyvinuté krovinné poschodie. Podrast býva druhovo bohatý, pričom prevládajú trávy. Typické druhové rastlinné zloženie tvorí bršlen bradavičnatý (*Euonymus verrucosus*), dub cerový (*Quercus cerris*), dub letný (*Quercus robur*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), jarabina brekyňová (*Sorbus torminalis*), javor poľný (*Acer campestre*). [11]

Celú centrálnu časť katastra zaberá intravilán. Intravilán je na západe ohraničený už spomínanými dubovo hrabovými lesmi a na severe, juhu a východe, až po rieku Laborec, je ohraničený poľnohospodárskou pôdou. Tá sa následne nachádza aj na ľavom brehu toku rieky, vo východnej časti katastra. Z prirodzenej potenciálnej vegetácie sa zachovali ešte dubové a cerovo - dubové lesy, ktoré sa útržkovito vyskytujú v severozápadnej a severovýchodnej časti katastra.

V intraviláne sa nachádza najmä verejná zeleň, sú tu zastúpené druhy ako lipa malolistá (*Tilia cordata*), tuja západná (*Thuja occidentalis*), pagaštan koňský (*Aesculus hippocastanum*) a rôzne zakrpatené ihličnany alebo kroviny ako ruža šípková (*Rosa canina*) alebo trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), či rôzne druhy okrasných ovocných stromov ako čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*) [11].

Charakteristika živočíšnych spoločenstiev územia

Lesné spoločenstvá sú charakterizované ako heterotypický súbor živočíchov, ktoré sa vyvinuli v podmienkach lesnej krajiny. Mnohé živočíchy sú existenčne späté s lesom. Keďže v katastri mesta sa nachádzajú prevažne listnaté lesy, tak sa tu vyskytujú živočíchy ako jašterica zelená (*Lacerta viridis*), hája červená (*Milvus milvus*), d'ateľ preostredný (*Dendrocopos medius*), slávik obyčajný (*Luscinia megarhynchos*), plch obyčajný (*Glis glis*). [3]

Živočíšne spoločenstvá vôd sú v katastri lokalizované v tesnej blízkosti rieky Laborec. Patria tu aj živočíšne spoločenstvá nachádzajúce sa priamo v rieke Laborec. Žijú tu živočíchy, ktoré sa prispôbili ekologickým podmienkam vo vode, ale i suchozemské živočíchy, ktoré sa prispôbili vodnému životu. Významnými živočíchmi sú tu skokan zelený (*Rana esculenta*) ondatra pyžmová (*Ondatra zibetica*), vydra riečna (*Lutra lutra*), kalužiak malý (*Tringa hypoleucos*), pleskáč vysoký (*Abramis brama*), kapor obyčajný (*Cyprinus caprio*), nosál bieloústý (*Nasua narica*) a iné. [6]

Živočíšne spoločenstvo poli a lúk je veľmi výrazné spoločenstvo, ktorého väčšina druhov pôvodne obývala stepi a k nám sa dostala až po odstránení lesa a po jeho premene na poľnohospodársku pôdu. Biotop je charakteristický svojou otvorenosťou, každoročným striedaním kultúr, pravidelnými fenologickými zmenami, druhovou chudobnosťou a stereotypnosťou rastlín. V katastri sa tieto spoločenstvá nachádzajú okolo živočíšnych spoločenstiev ľudských sídlisk, tvoria aj prechod medzi živočíšnymi spoločenstvami vôd a lesov. Vyskytujú sa tu živočíchy ako kaňa popolavá (*Circus pygargus*), tchor stepný (*Mustela eversmanni*), chrček roľný (*Cricetus cricetus*), jarabica poľná (*Perdix perdix*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). [10]

Živočíšne spoločenstvo ľudských sídlisk je heterotypické živočíšstvo, ktorého biotopom sú ľudské obydlia a hospodárske objekty. Medzi takéto druhy patria vrabec domový (*Passer domesticus*), myš domová (*Mus musculus*), potkan obyčajný (*Rattus norvegicus*), užovka obyčajná (*Natrix natrix*), zelienska obyčajná (*Carduelis chloris*), jež obyčajný (*Erinaceus europaeus*). Patrí sem aj skupina živočíchov, ktoré si tento biotop vyhľadávajú na hniezdenie a úkryt, ako bocian biely (*Ciconia ciconia*), lastovička obyčajná (*Hirundo rustica*), žltochvost domový (*Phoenicurus ochruros*), lasica obyčajná (*Mustela nivalis*). V katastri sa nachádzajú v intraviláne, v centrálnej časti mesta [11].

5. Prehľad a charakteristika ekologicky významných segmentov krajiny a významných historických prvkov

V katastri mesta sa nachádza prírodný park, ktorý je situovaný v kaštieľnom areáli, chránený ako súčasť celkovej architektonicko-umeleckej hodnoty objektu. Na prvý pohľad pôsobí park ako menší les. Rozlohou je najväčším mestským parkom okresu Michalovce a okresu Sobrance s výmerou 14,80 ha. Okrem súvislého porastu cesnaku medvedieho (*Allium ursinum*) a viacerých dendrologicky cenných jedincov, sa v ňom nachádza aj skutočná rarita - zvyšky topoľa bieleho (*Populus alba*). Bol zaradený medzi 13 výslovne menovaných jedincov alebo skupín významných stromov na Slovensku. Topoľ biely (*Populus alba*) bol najmohutnejším stromom na Slovensku a podľa vyjadrení viacerých odborníkov aj najmohutnejším v strednej Európe. Dňa 14.7.1998 mal topoľ biely (*Populus alba*) z čeľade vrbovité (*Salicaceae*) vo výške 1,30 m, priemer 401 cm, obvod 12,60 m. Vek sa odhaduje na 200 rokov. O doživaní stromu je informované Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene, aby bol zvyšok kmeňa stromu zdokumentovaný. V parku je aj nádherný exemplár pagaštana konského (*Aesculus hippocastanum*)- najmohutnejší v okrese. [8]

Každý, kto vstúpi do parku si aj napriek jeho jedinečnosti hneď všimne, že tento mestský park je čoraz viac znečisťovaný, dehonosovaný a tak sa stráca jeho originalita. Preto sa mesto rozhodlo zrekonštruovať tento park a rekonštrukcia je zaradená k verejnoprospešným stavbám s perspektívou vyhlásiť ho za chránený areál.

K ďalším ekologicky významným segmentom v katastri mesta Strážske patria brehy rieky Laborec ako aj samotná rieka, ktorá je súčasťou povodia Bodrogu. Pramení v Nízskych Beskydách v nadmorskej výške 682 m.n.m. a je dlhá 129 km. Plocha povodia Laborca je 4522,5 km². Zaujímavý je historický zdokumentovaný posun toku rieky zo smeru, ktorý tvorili obce postavené popri rieke pod Strážskym. Tok rieky sa posunul po stáročia o niekoľko kilometrov na východ do súčasnej polohy. V súčasnosti sa rieka Laborec využíva na rekreáciu, rybolov a z časti bola aj zákonom chránená, keďže sa tu nachádzal chránený areál (rok vyhlásenia 1992). Popri toku Laborca je mokrad' a Lužný les pri Laborci s rozlohou 38 800 m². Ide o pozostatok pôvodného vrbovo-topoľového lužného lesa s bohatým výskytom vzácnej flóry a fauny. Do konca roku 2006 bol Laborecký lužný les registrovaný ako chránený areál, ale k 1.12.2006 bolo toto maloplošné chránené územie zrušené. Dôvodom zrušenia bolo nadmerné znečistenie areálu PCB látkami a následný zánik významných biotopov v areáli [9].

Ekologicky významným segmentom je aj pohorie Vihorlat, ktoré sa v katastri mesta nachádza ako Chránené vtáčie územie Vihorlat, vyhlásené v roku 2006 na základe vyhlášky MŽP SR 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Účelom ochrany je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov a

zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. Ide o významné druhy vtákov ako sú: hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), výr skalný (*Bubo bubo*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), d'ateľ bielochrbtý (*Dentrocopos leucotos*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), žlna sivá (*Picus canus*) a iné. Chránené vtáčie územie má výmeru 47 999,93 ha a nachádza sa v severovýchodnej časti katastra mesta [9] .

6. Návrh zásad trvalo udržateľného využitia krajiny

Trvalo udržateľným rozvojom sa rozumie cielený, dlhodobý (priebežný), komplexný a synergický proces, ovplyvňujúci podmienky a všetky aspekty života, na všetkých úrovniach. Smeruje k takému funkčnému modelu určitého spoločenstva, ktorý kvalitne uspokojuje biologické, materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom eliminuje zásahy ohrozujúce alebo ničiacie podmienky a formy života a nezaťažuje krajinu nad únosnú mieru [5].

Návrh zásad trvalo udržateľného využívania krajiny mesta Strážske:

1. Občania majú právo na zdravý a produktívny život, ktorý je v súlade s prírodou a krajinou
2. Mesto má plné právo využívať svoje vlastné zdroje v zhode s vlastnou environmentálnou a rozvojovou politikou
3. Právo na využívanie krajiny musí byť naplánované tak, aby zodpovedalo rozvojovým a environmentálnym potrebám súčasných a budúcich generácií.
4. V záujme dosiahnutia trvalo udržateľného využívania krajiny mesta musí ochrana životného prostredia tvoriť integrálnu súčasť procesu rozvoja a nemôže byť chápaná izolovane.
5. Mesto je povinné spolupracovať v duchu globálneho partnerstva tak, aby bolo možné zachovať, chrániť a obnovovať zdravie a integritu pôvodných ekosystémov, nachádzajúcich sa na území mesta a v jeho okolí.
6. Otázky životného prostredia a ochrany prírody i krajiny sa najlepšie riešia za účasti všetkých zainteresovaných občanov na príslušných úrovniach. Mesto je povinné uľahčiť a vytvárať podmienky rozvoju vedomia a účasti verejností tým, že sprístupní v širokom meradle informácie o stave a kvalite životného prostredia v meste
7. Mesto by malo rozvíjať účinnú spoluprácu s cieľom sťažiť alebo zabrániť premiestňovaniu a prenosu aktivít a látok, ktoré spôsobujú vážne environmentálne škody na krajine alebo sú považované za škodlivé ľudskému zdraviu.
8. Tvorivé schopnosti a ideály obyvateľov by sa mali zmobilizovať s cieľom vytvoriť širšie partnerstvo, ktoré by umožnilo dosiahnutie trvalo udržateľného využívania krajiny mesta Strážske, na zabezpečenie lepšej budúcnosti pre všetkých obyvateľov.

7. Záver

Cieľom tejto seminárnej práce bola aktuálna charakteristika a zhodnotenie stavu krajiny v katastri mesta Strážske. Mesto sa nachádza v environmentálne zaťaženej zemplínskej oblasti. Podstatná časť environmentálnych záťaží vyplýva zo sústredenia komplexov chemického a drevospracujúceho priemyslu v Strážskom. Znečistená oblasť má rozlohu približne 10 km² a znečisťujúcou látkou PCB je zasiahnutých asi 4500 obyvateľov mesta a okolia. V dôsledku tohto znečistenia a pretrvávajúcich starých ekologických záťaží mesto postupne stráca ekologicky významné biotopy a segmenty krajiny. Táto seminárna práca môže poslúžiť k vypracovaniu budúcim štúdií a stave krajiny a životného prostredia v katastri mesta Strážske.

8. Abstrakt

This thesis focuses on the characteristic and analysis of landscape in the municipality of Strážske. Its objective is to present in the highest possible detail information on the town's specific landscape, natural resources according to their specific characteristics, possibilities of use in mind their sustainable development.. The goal of this thesis is to provide a complex characteristic that includes the analysis of physiogeographic and socio-economic situation within the municipal area.

The thesis is presented in the form of various characterizations and descriptions and is illustrated with specific maps .

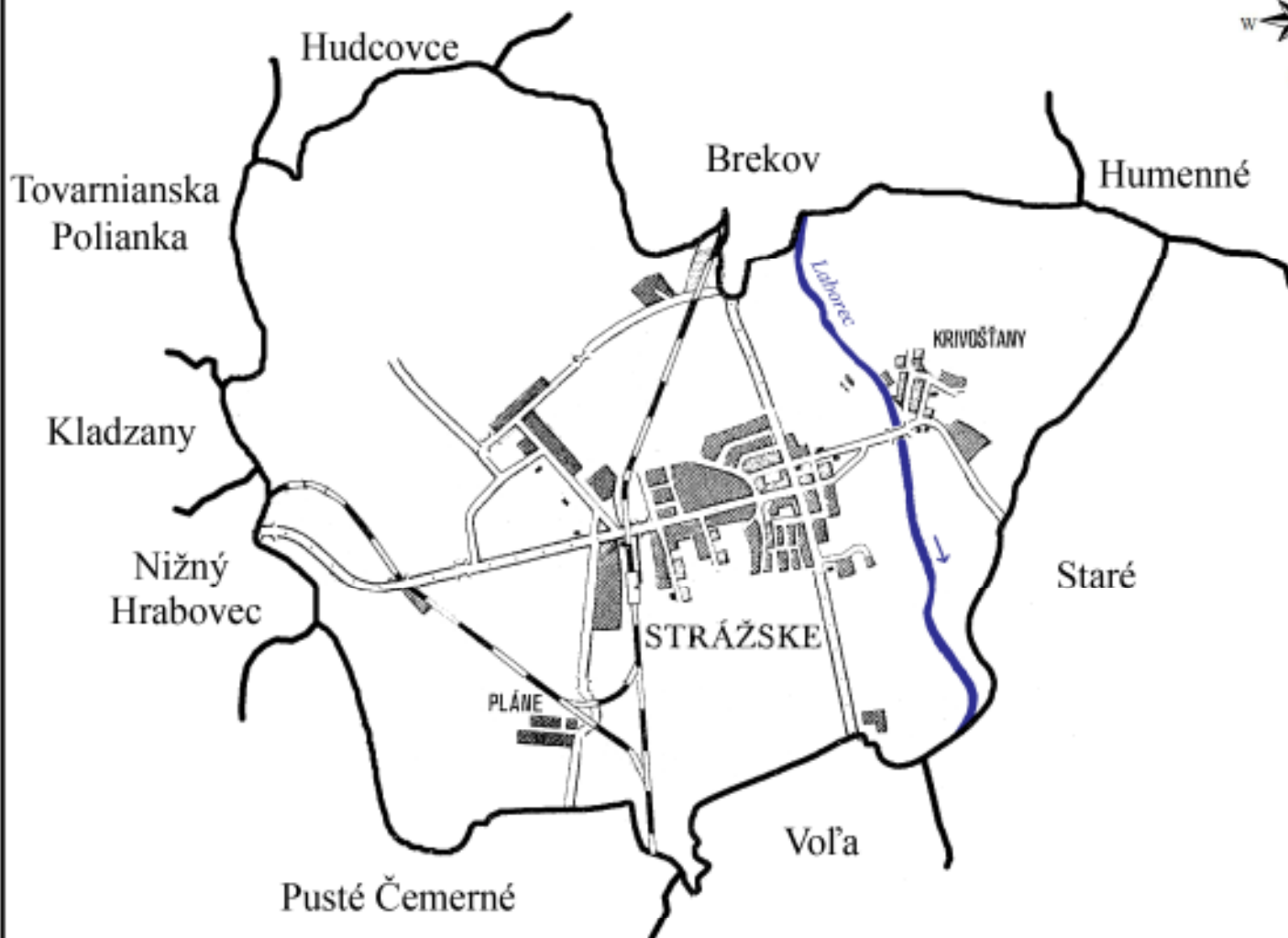
The main reason for dealing with the topic was the absence of such knowledge about the town of Strážske. The objectives of the thesis were fully achieved and the findings were presented in a way that will enable them to serve as a basis for various further studies and project dealing with the development of Strážske.

Keywords: municipal area, landscape, habitat, environment

9 Použitá literatúra a pramene:

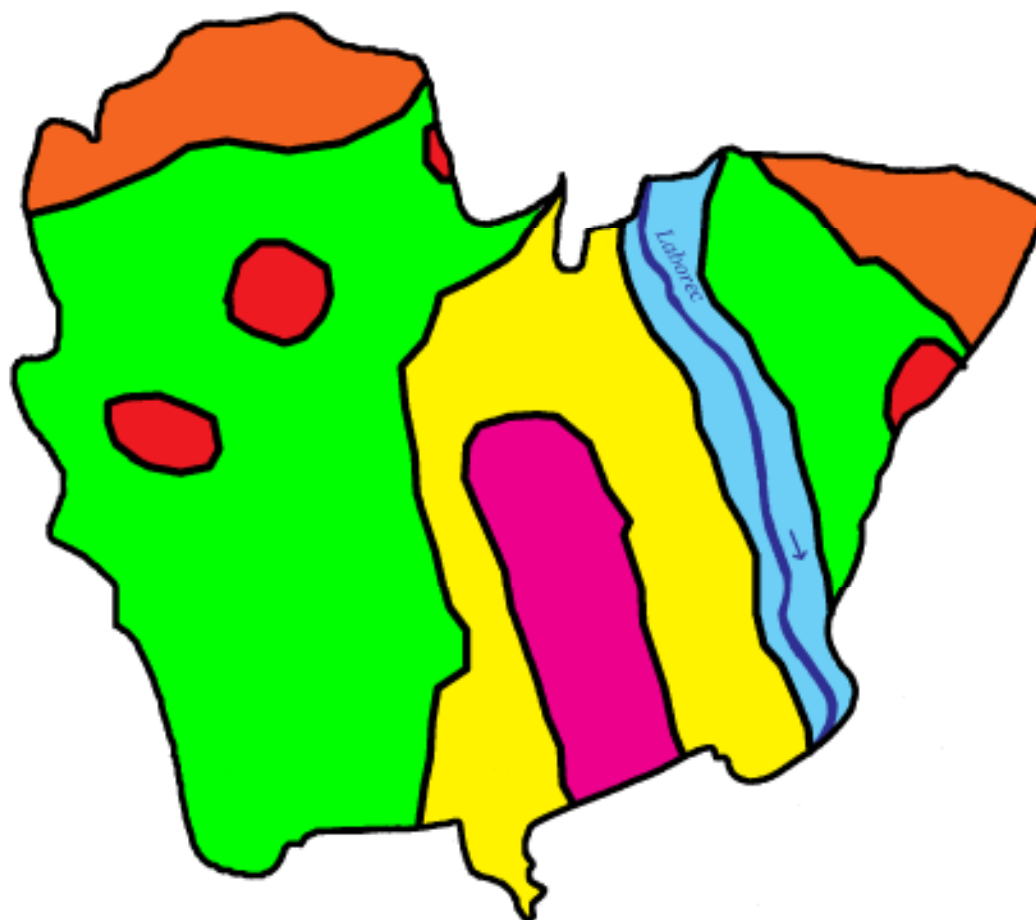
- [1] *Atlas krajiny SR*. 1 vyd. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2002. 344 s. SBN 80-
- [2] Baňacký, V. 1988. *Geologická mapa severnej časti Východoslovenskej nížiny*. 1: 50 000. 1 vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Dionýza Štúra, 1988.
- [3] Čeman, R. 2003. *Zemepisný atlas SR*. 1. vyd. Bratislava: Mapa Slovakia Bratislava, s.r.o. 2003. 96 s. ISBN 80-8067-006- 4
- [4] Dugas, D. 1984. *Východné Karpaty*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1984. 190 s.
- [5] Eliáš, P. 2005. *Ekológia*. 1.vyd. Nitra: SPU Nitra, 2002. 218 s. ISBN 80-8069-631-4
- [6] Hasprová, M. a i. 2004, *Biogeografia*. Nitra: FPV Nitra, 2004. 119 s.
- [7] Lukniš, M. a i. 1972. *Slovensko príroda*. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1972. 920 s.
- [8] Mesto Strážske. *Územný plán mesta Strážske*. [online]. [Strážske]: Mestský úrad Strážske, 2007. [cit. 2009-04-04]. Dostupné na internete:
http://www.strazske.sk/sk/index.php?page_ID=82
- [9] Mesto Strážske. *Životné prostredie*. [online]. [Strážske]: Mestský úrad Strážske, 2008. [cit. 2008-05-06]. Dostupné na internete: http://www.strazske.sk/sk/index.php?page_ID=159
- [10] Plesník, P. 1989. *Malá Slovenská vlastiveda*. 1.vyd. Bratislava: Obzor, 1989. 400 s. ISBN 80-215-0021-2
- [11] Valachovič, M a i. 2002. *Biotopy Slovenska*. 1.vyd. Nitra: SPU Nitra, 2002. 145 s. ISBN 80-968495-4-9
- [12] Zaujec, A. 2002. *Pedológia*. 1 vyd. Nitra: SPU Nitra, 2002. 93s. ISBN 88833-27-2

Vymedzenie územia mesta Strážske

- hranica katastra
- cesta
- vodný tok
- zastavaná plocha
- železnica

Potenciálna prirodzená vegetácia v katastri mesta Strážske

— hranica katastra
 vodný tok

- vrbovo topoľové lesy v záplavových územiach veľkých riek (mäkké lužné lesy)
- jeseňovo - brestovo - dubové lesy v povodiach veľkých riek (tvrdé lužné lesy)
- karpatské dubovo - hrabové lesy
- dubové a cerovo - dubové lesy
- nížinné hygrofilné dubovo - hrabové lesy
- podhorské bukové lesy

Prílohy:

Príloha 3: Mesto Strážske

Príloha 4: Rieka Laborec a lesy Krivošťianky

Príloha 5: Mestský park v Strážskom

Príloha 6: Pohľad na krajinu mesta Strážske z pohoria Krivošťianka

Príloha 7: Lesy Krivošťianky, rieka Laborec a vinohrady

